

Derleme Makalesi

SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU AKADEMİK PERSONEL DURUMUNUN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ: MEVCUT DURUM/BEKLENTİLER

An Evaluation of Academic Personnel Status in Health Vocational School: Current State/Expectations

Ayla KEÇECİ

Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

ÖZ

Eğitimli insan gücü yetiştirilmesinde etkin rol oynayan üniversitelerde mesleki ve teknik eğitim, dört yıllık mesleki-teknik eğitim fakülteleri ve iki yıllık meslek yüksekokulları ile gerçekleştirilmektedir. Bunlardan meslek yüksekokulları (MYO), iş piyasasının ihtiyaç duyduğu ara elemanların yetiştirilmesi amacıyla kurulmuşken, anılan fakültelerin amacı mesleki orta öğretim kurumlarının öğretmen ihtiyaçlarını karşılamaktır. Ancak istenilen nitelikteki ara insan gücünü yetiştirecek eğitimcilerin, verilmek istenilen bu eğitim sürecinde karşılaşılan bazı sıkıntılar, mesleki eğitimi de olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu derlemenin amacı, insan sağlığına odaklanan mesleklerde çalışacak ara insan gücünü yetiştiren Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokullarındaki akademik personelin durumu ve karşılaştıkları sorunlar ile çözüm yollarını irdelemektir. Genel bir değerlendirmeye ele alındığında Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokullarında eğitici/öğrenci oranının diğer meslek yüksekokullarına göre yüksek olduğu, akademik personelin bireysel ve mesleki gelişimi destekleyecek mekanizmaların bulunmadığı, alan dışı görevlendirmelerin yapıldığı ve bazı yönetsel sorunların yaşandığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sağlık, Sağlık Hizmetleri, Meslek Yüksekokulu, Akademik personel

ABSTRACT

At universities, which constitute the most important source of qualified labor, vocational and technical training is carried out through four-year vocational and technical education faculties and two-years vocational schools. Vocational schools (VS) are intended to meet the intermediate staff needed by the labor market while vocational faculties are aimed at training teachers needed by vocational secondary schools. However, trainers who will train the intermediate human power in the desired quality experience some difficulties in this process and consequently vocational education can be affected negatively. This review explores the current status and problems, as well as solutions, of academic staff of Vocational Schools of Health Services, which provide the intermediate human power to work in the occupations focused on human health. In general, it was observed that the trainer/student ratio in Vocational Schools of Health Services was higher than other vocational schools, there were no mechanisms to support individual and professional development of academic staff, and there were irrelevant assignments and some administrative problems.

Keywords: Health, health services, vocational schools, academic staff.

GİRİŞ

Günümüzde ülkelerin güçlerini, sahip oldukları popülasyondan veya yeraltı-yerüstü kaynaklarından öte; nitelikli, eğitilmiş, vizyon sahibi inovatif insan gücünden aldıkları ve bu güçleriyle ön plana çıktıkları bilinmektedir (Alkan, Suiçmez, Aydınkal & Şahin, 2014). Teknolojideki hızlı değişimler ile iş dünyasındaki artan rekabete alındığında, ekonomik gelişim ve kalkınma için gerekli olan nitelikli insan gücü gereksiniminin önümüzdeki süreçte daha yoğun bir şekilde devam edeceği söylenebilir. Bu kapsamda özellikle iş dünyasının ihtiyaç duyduğu iş gücünün eğitimi ve yetiştirilmesinde mesleki ve teknik eğitim büyük ve önemli bir yer tutmaktadır (Sarıbıyık, 2013).

Mesleki ve teknik eğitim, bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri, tavır ve meslek alışkanlıkları kazandırarak bireyi zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönleriyle dengeli biçimde geliştirme süreci olarak tanımlanmaktadır. Gelişmiş ülkeler, bireylere verilen mesleki ve teknik eğitimde bireylerin teknolojiyi anlayıp kullanabilecek temel becerilere, iletişim ve problem çözme becerilerine ve işbirliği içinde çalışabilecek disipline sahip olmasına önem vermektedirler (Uçar & Özerbaş, 2013). Ülkemizde de benzer şekilde 10. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (2014-2018) mesleki eğitim sisteminin amacının öğrencilere problem çözme yeteneği, demokratik değerleri ve milli kültürü özümseme, paylaşım ve iletişime açık olma, güçlü sanat ve estetik duygulara sahip olma, özgüven ve sorumluluk duygusu, girişimcilik ve yenilikçilik vb. beceriler kazandırma olduğu belirtilmiştir (T.B.M.M. Onuncu Kalkınma Planı, 2013). Bununla birlikte, yukarıda tanımlanan istenilen değişimleri yaratacak öğretim elemanlarının bu becerileri kazandıracak yeterlikte olması ve öğretim koşullarının da yapılandırılmış olması gerekmektedir. Ancak öğretim elemanlarının ders ücretinin istenilen düzeyde olmaması, teknolojinin takip edilmesi ve mesleki gelişimin sağlanması yönünde zorlukların varlığı, öğretim elemanın maddi durumlarının iyileştirilmesi gerektiği, 40 saat derse giren eğitimcilerden aynı zamanda AR-GE çalışmalarının beklenmesinin güçlüğü, eğitim ortamlarında kullanılan materyallerin yetersiz ve niteliksiz olması, derslerin inceleme, araştırma, gözlem gibi uygulamalı etkinliklerle desteklenemediği, öğretim elemanı almada mevzuat kısıtlılığı olduğu, motivasyon eksikliği vb. temel sorunlar dile getirilmiştir (Bahşi, 2011; Uçar & Özerbaş, 2013).

Bu sonuçlar ışığında derlemenin amacı; özellikle insan sağlığına odaklanan mesleklerde çalışacak ara insan gücünü yetiştiren Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokullarındaki akademik personelin durumunu ve karşılaştıkları sorunlar ile çözüm yollarını irdelemektir. Derlemede, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokullarına yönelik

doğrudan gerçekleştirilen çalışmalar bulunmaması nedeniyle, var olan sorunların diğer meslek yüksekokullarında yürütülen çalışmalarda ortaya konan sonuçlarla paralel olduğu düşünülerek değerlendirmeler yapılmıştır.

Mevcut Durum/Sorunlar

Bilim insanının niteliklerine baktığımızda düşünce üretme yeteneğine ve yeterliğine sahip, özgür, yenilikçi, öğrenme fırsatlarını araştıran ve kendini sürekli geliştiren, yetişkin birey özelliklerine sahip, vizyoner vb. olma gibi özellikler sıralanmaktadır (Ortaş, 2015). Ancak günümüzde MYO'larda öğretim görevlisi olmak için neredeyse bir fakülte bitirmek yeterli olabilmekte, hatta yabancı dil koşulu gerekmeyeceği için aynı üniversitede fakülte veya yüksekokula araştırma görevlisi olarak bile giremeyen bir kişi, MYO'ya eğitimci, bir başka ifade ile "hoca" olarak girip, eğitim sürecinde aktif rol alabilmektedir (Alkan vd., 2014). Bu stratejinin bir sonucu olarak meslek yüksekokulu yöneticilerinin, okullarında akademik kadronun sayı ve niteliğinin geliştirilmesi konusunda talepleri olduğu belirlenmiştir (Büte, 2010). Kayır ve Kılıç (2008), İstanbul Ticaret Odası için yürüttükleri bir çalışmada meslek yüksekokullarında bulunan öğretim elemanlarının %60'ından fazlasını öğretim görevlisinin oluşturduğu, öğretim elemanlarının (çoğunlukla öğretim görevlilerinin) mezun olur olmaz akademisyen oldukları, çoğunun sadece yüksek lisans yaptığı belirlenmiştir. Ancak bu yüksek lisans sürecinin akademisyen olduktan sonra başlanıp bitirildiği de düşünülmektedir. Profesör, doçent, yardımcı doçent gibi alan uzmanı olan kişiler çoğunlukla dört (4) yıllık lisans programlarında yer almayı tercih etmektedirler. Bu açıdan değerlendirildiğinde yükseköğretim alanının her kademesinde görev yapan öğretim elemanlarının ve özellikle hızlı değişim ve gelişimlerin yaşandığı sağlık alanında eğitimcilerin de en az kendi alanlarında yüksek lisans veya doktora sahibi olmaları, alanı ile ilgili bilimsel yenilikleri takip etmeleri, eğitim formasyonlarını geliştirecek programlara katılmaları ya da öncesinde bu becerileri kazanarak akademik ortama giriş yapmaları, içinde bulunduğu toplumun sosyal yapısını iyi değerlendirebilmeleri, alanı ile ilgili sağlık sektörü deneyimine sahip olmaları ve bu alanda bilimsel araştırmalar yürütmeleri, mesleki örgütlere üye olmaları ve etkin bir hizmet sağlamaları gerektiği düşünülmektedir (Çakalağaoğlu, 2007).

Akademik personel ile ilgili uzun yıllardır süregelen yükseköğretimde görev yapan öğretim elemanlarına eğitim formasyonu kazandırılması konusu birçok eğitimcinin de vurgu yaptığı önemli bir konudur (Acar ve ark., 2010, Korkut, 2001). Bilindiği gibi üniversite eğitimi gençlerle gerçekleşmektedir. Gençler, çocuklardan çok daha farklı kişilik ve sosyo-

kültürel özelliklere sahiptir. Ancak ne yazık ki, öğretim elemanlarının gençlerin bu özelliklerine yeterince önem vermediği görülmektedir. Eğitimin ana bileşeni olan öğrencilere yönelik bireye özgü yaklaşımlara dikkat edilmemesinin yanı sıra, öğretim elemanlarının pedagojik formasyonları olmamasına bağlı olarak ders amaçlarının belirlenmesi, planlanması eğitim süreçlerinin uygun yöntemler ve materyaller seçilerek uygulanması, yine uygun yöntemlerle değerlendirilmesi konusunda eksiklikler yaşanmaktadır (Ergün, 2001). Yapılan çalışmalarda öğretim elemanlarının sıklıkla geleneksel öğretim yöntemlerini ve materyallerini kullandıkları belirlenmiştir. Uçkun, Demir, Yüksel ve Tosun (2013)'ün çalışmasında öğrenciler “öğrenci merkezli eğitim (ÖME)” uygulamasının eğitim açısından yararlı olacağını ancak, öğretim elemanlarının çoğunluğunun bu yaklaşımı uygulamadıklarını, derslerde bilgiye dayalı öğretim yöntem ve tekniklerin daha fazla kullanıldığını, ölçme ve değerlendirme yönteminin geleneksel olduğunu, ÖME yaklaşımının uygulandığı durumlarda ise karşılaşılan fiziki olanaksızlıklar ve kalabalık sınıf nedeniyle sorunların yaşandığını dile getirmişlerdir. Önal ve Budak (2013)'ün yaptığı çalışmada meslek yüksekokullarında görev yapan öğretim elemanlarının sıklıkla geleneksel öğretim materyallerini (yazı tahtası, basılı materyaller, flash bellek, projeksiyon cihazı bilgisayar ve eğitim cd'leri vb.) kullandıkları, teknolojik araç-gereçlerin (akıllı yada etkileşimli tahta, multimedya vb.) çok az kullanıldığı hatta neredeyse hiç kullanılmadığını belirlemiştir. Öğretim elemanları ise bu çağdaş öğretim araç-gereçlerini ve materyallerini kullanmayı oldukça istemektedirler. Ancak günümüz teknolojilerinden olan bu materyaller ya okulda bulunmamakta ya da kullanmayı tam olarak bilememektedirler. Kuzu ve Özdemir (2004)'ün çalışmasında da benzer şekilde Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğretim elemanlarının öğretim teknolojilerinden yeterince yararlanmadıkları belirlenmiştir. Tüm çalışma sonuçları değerlendirildiğinde eğitim formasyonu konusunda yaşanan sorunun yalnızca öğretim görevlilerine yönelik değil, yükseköğretim alanında her düzeydeki öğretim elemanlarına has bir sorun olduğu görülmektedir.

Son yıllarda öğretim elemanlarının pedagojik formasyon eksikliğini giderebilmek için üniversitelerde “*Eğitimcinin Eğitimi*” başlığı altında çeşitli eğitim programları yürütülmeye başlanmıştır. Bu programların sıklıkla üç (3) ila beş (5) hafta arasında düzenlendiği görülmektedir (“Eğiticilerin eğitimi kursunun”, 2017; “Karadeniz Teknik Üniversitesi”, t.y; “Bölüm hocalarımız”, 2017). Eğitim içerikleri incelendiğinde; eğitim planlaması, çağdaş yaklaşımlar, öğretim materyalleri, sınıf yönetimi, yetişkin eğitimi vb. konular yer almaktadır (“Eğiticilerin eğitimi kursunun”, 2017; “Bölüm hocalarımız”, 2017). Genel olarak eğitim

formasyonu kazandırmayı amaçlayan programların konu başlıkları değerlendirildiğinde içerik olarak uygun olmakla birlikte; eğitim amaçlarının karşılanıp karşılanmadığı, içeriğin yeterli olup olmadığı ve eğitim alan kişilerin bunları gerçek anlamda eğitimlerine yansıtıp yansıtmadığı bilinmemektedir. Aynı zamanda sağlık alanında görev yapan eğitimcilerin bu eğitimlere ne ölçüde katılıp katılmadığı da merak konusudur.

Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokullarının eğitim süreçlerini olumsuz yönde etkileyebilecek diğer önemli bir husus da bu alanlarda istihdam edilen öğretim elemanları ile ilgilidir. İlgili okullarda görev yapan öğretim elemanları gerçekten sağlık alanından mı, yoksa benzer bir disiplinden mi gelmektedir? Öğretim elemanı seçimi ve kadro süreçleri nasıl belirlenmektedir? Türkiye’de bulunan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu bünyesindeki programların web sayfaları incelendiğinde veterinerlik, biyoloji, kimya, biyokimya vb. farklı alanlarda uzmanlaşmış kişilerin istihdam edildiği görülmektedir. Alan dışından eğitimcilerin görevlendirilmesi ve alan hâkimiyetinin sağlanması kadar, eğitim-öğretim süreçleri içerisindeki yapılanma da ciddi bir konudur. İstanbul Ticaret Odası Raporu (2008)’na göre; öğretim elemanı yetersizliği nedeniyle alan dışında derslere girilmekte, ilgili okul kadrosunda olmayan kişiler de eğitim sürecinde yer almaktadır. Diğer bir deyişle, ortaöğretim düzeyindeki bir öğretmen, önlisans programlarında görevlendirilmektedir. Öte yandan bir başka çalışmada, zorunlu ders yükünü doldurabilmek için, öğretim elemanlarının çoğu zaman uzmanlık alanları haricinde de dersleri yönettikleri ifade edilmektedir (Kazu ve Özdemir, 2004). Çalışmalarda alan dışı yürütülen derslerin, amacına uygun gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği kaygısı göze çarpmaktadır.

Eğitim-öğretim kalitesini arttırabilecek diğer bir değişken öğretim elemanlarına sunulan bireysel gelişim ve rehberlik olanaklarıdır. Ancak Sağlam, Terzi, Sava ve Murat (2009)’ın araştırmasında, öğretim görevlisi olarak çalışanların yalnızca çok azının literatürdeki yenilikleri sürekli takip edebildiği belirtilmiştir. Tüm öğretim elemanlarına psikolojik danışmanlık hizmeti verilmesi gerektiği, yine tüm öğretim elemanlarının sempozyum-kongre vb. bilimsel etkinlikler için desteklenmesi gerektiği belirlenmiştir. Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokullarında görev yapan eğitimcilere yönelik ayrıca veriye rastlanılmamış olup, konunun ulusal ölçekli bir sorun olduğuna inanılmaktadır.

Eğitimcinin sürekli gelişiminin sağlanmasının yanında eğitim süreçlerini doğrudan etkileyebilecek önemli öznel konulardan biri de öğretim elemanı-öğrenci oranıdır. Türkiye’de 2014-2015 yılları arasındaki sağlık alanındaki mesleki eğitimin niceliksel durumu değerlendirildiğinde; Ülkemiz genelinde 834 iki yıllık yüksekokul bulunduğu ve bunlardan

105'inin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'ndan oluştuğu görülmektedir (T.B.M.M. Onuncu Kalkınma Planı, 2013). Önlisans sağlık hizmetleri meslek yüksekokullarına yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısı 39962, okuyan öğrenci sayısı ise 87069, toplamda ise 127031 öğrencidir. Öğretim elemanları sayıları incelendiğinde ise Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda 95 Profesör, 99 Doçent, 587 Yardımcı Doçent, 1327 Öğretim Görevlisi, 18 Okutman, 40 Uzman ve 11 Araştırma Görevlisi çalışmakta olup, toplam sayı 2174'tür (Yükseköğretim Kurumu, 2015). Tüm meslek yüksekokullarında çalışan öğretim elemanı sayısı 17669'tur. Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokullarında çalışan öğretim elemanı sayısının genel öğretim elemanı sayısı içerisinde %12' lik bir paya sahip olduğu görülmektedir. En fazla öğretim elemanı % 67'lik bir oranla meslek yüksekokullarında istihdam edilmektedir (Meslek Yüksekokullarındaki öğretim elemanı sayısı 11854). Ancak 577 meslek yüksekokulunda 612593 öğrenci bulunmakta olup, öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı 52; Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokullarında ise öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının yaklaşık 58 olduğu görülmektedir. Özellikle insan sağlığı üzerine odaklanan ve programlarının çoğunun uygulamalı disiplinlerin oluşturduğu dikkate alındığında öğretim elemanı sayısının yetersizliği dikkat çekicidir.

Ülkemizde genelinde tüm meslek yüksekokullarını etkileyen diğer bir değişken öğretim elemanlarının yönetsel süreçlere katılımı, bir başka deyişle yönetim kurullarındaki temsilidir. 2547 sayılı kanunun 20. maddesine göre “*Yüksekokul yönetim kurulu; müdürün başkanlığında, müdür yardımcıları ile müdürce gösterilecek altı aday arasından yüksekokul kurulu tarafından üç yıl için seçilecek üç öğretim üyesinden oluşur*” denmektedir. Ancak ülkemizde meslek yüksekokullarının büyük bir bölümünde yönetim kurulunda yer alabilecek sayıda öğretim üyesi bulunmamakla birlikte, yönetim kurulları bile oluşturulamamaktadır. Yönetim kurulları olarak Üniversite Yönetim Kurullarından ya da fakülte öğretim üyelerinden oluşturulan bir yönetim kurulu aracılığıyla kararlar alınmaktadır. Bu nedenle alınan/alınacak kararlar konusunda bazı sıkıntılar yaşanabilmektedir. 2010 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi'nde düzenlenen “*Meslek Yüksekokullarında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*” konulu müdürler toplantısında Bölüm başkanlığına öğretim görevlileri atanamaması önemli bir sorun olarak gösterilmiş ve bunun önündeki engellerin kaldırılması önerilmiştir. Bu nedenle yönetim kurullarında yapılması öngörülen değişikliğin benzeri bölüm başkanlıkları için de geçerli olması önerisinde bulunulmuştur (Ünver, Yaylı & Ceylan, 2009).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokullarında eğitici/öğrenci oranının diğer meslek yüksekokullarına göre yüksek olduğu, akademik personelin bireysel ve mesleki gelişimi destekleyecek mekanizmaların bulunmadığı, öğretim elemanlarının kendi alanları dışındaki derslere girmek zorunda kaldığı ve farklı disiplinlerden uzmanlık alanına sahip olmayan kişilerin görevlendirildiği, eğitim-öğretimi destekleyecek teknolojik altyapının yeterli olmadığı ve bazı yönetsel (mali konular ve süreçlere katılım) sorunlar olduğu görülmüştür.

Bu kapsamda;

- Sağlık alanında yaşanan öğretim elemanı eksikliğinin bir an önce giderilmesi için gerekli adımlar atılmalı, bu yönde politikalar oluşturulmalıdır.
- İlgili programlarda görev alan eğitimcilerin alan bilgisi ile öğreticilik becerilerini düzenli ve sürekli olarak geliştirilmesini sağlayacak eğitim programları hazırlanmalı ve işleme konmalıdır.
- Öğretim elemanlarının veriminin artması için akademik çalışmalar konusunda desteklenmeli ve teşvik mekanizmaları oluşturulmalıdır.
- Öğretim elemanı ve öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine olanak tanıyacak laboratuvarlar olan uygulama alanları ile sıkı bir işbirliği sağlanmalıdır. Aynı zamanda farklı eğitim kurumlarında bulunan laboratuvarlar ile işbirliği sağlanmalı, mümkünse ilgili birimdeki laboratuvar olanakları geliştirilmelidir.
- Öğretim elemanlarının ve öğrencilerin farklı eğitim-öğretim olanaklarından (Yurt içi ve yurt dışı eğitim olanakları/programları, sempozyum, fuar, teknik gezi), yararlanmaları sağlanmalı ve bu yönde teşvik edilmelidirler.
- Öğretim elemanlarının yönetim kurullarında temsil edilebilmeleri için 2547 sayılı kanununun 20. maddesinde “*yeterli öğretim üyesi olmaması durumunda öğretim görevlileri arasından*” da yönetim kurulu üyesi olabilmenin önünü açacak düzenlemeler yapılabilir.
- Son olarak eğitim sürecinin her aşaması sürekli kontrol edilmeli ya da ilgili mekanizmaların oluşturularak eksiklerin belirlenmesi ve düzeltilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Acar FE, Kılıç A, Ay Ş, Vardar AK, Kara R. Öğretim Elemanlarının Pedagogik Formasyon İhtiyacı, International Conference on New Trends in Education and Their Implications, 2010 Kasım, Antalya.
- Alkan RM, Suiçmez M, Aydınkal M, Şahin M. Meslek Yüksekokullarındaki Mevcut Durum: Sorunlar ve Bazı Çözüm Önerileri, Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 2014; doi: 10.5961/jhes.2014.096.
- Bahşi N. Meslek Yüksekokullarının Sorunları Ve Yöneticilerinin Tutum Ve Davranışları Üzerine Bir Araştırma, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2011;20(2):165-178.
- Büte M. Meslek Yüksekokulu Yöneticilerinin Kişisel Ve Örgütsel Vizyonları, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2010;24(4): 175-193.
- Çakalağaoğlu F. Eğiticilerde Olması Beklenen Özellikler, II. Ulusal Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Sempozyumu Sunum ve Poster Bildiri Özetleri Kitabı, 2007 Eylül, İzmir.
- Çelikten M, Şanal M, Yeni Y. Öğretmenlik mesleği ve özellikleri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2005;2(19): 207-237.
- Ergün M. Üniversitelerde Öğretim Etkinliğinin Geliştirilmesi, 2000 yılında Türk Milli Eğitim Örgütü ve Yönetimi Ulusal Sempozyumu, 2001 Ocak, Ankara.
- Kazu Y, Özdemir O. Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Beklentileri (Beklenti Profili) Fırat Üniversitesi Örneği, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 2004 Temmuz, Malatya.
- Korkut H. Sorgulanan Yükseköğretim, Nobel Yayın Dağıtım, 1. Baskı, Ankara, 2001.
- Ortaş İ. Bilim Adami ve Öğretim Üyesi Kimdir-2, 21.11.2017. Erişim adresi:
http://vizyon21yy.com/documan/egitim_ogretim/Onemli_Insanlari/Bil_Ins_Olmak/Bilim_Adami_ve_Ogretim_Uyesi_Kimdir.pdf, 2015
- Önal N, Budak Y. Meslek Yüksekokulu Öğretim Elemanlarının Öğretim Araç ve Materyallerini Kullanmalarına İlişkin Öğretim Elemanı ve Öğrenci Görüşleri, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD), 2013;14(3): 267-283.
- Sağlam V, Terzi Y, Sava N, Murat N. Öğretim elemanlarının eğitim ve iletişim sorunları, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2009; 2(6):549-556.
- Sarıbyık, M. Meslek Yüksekokullarında Nitelikli İşgücü Yetiştirmek için 3+1 Eğitim Modeli, Academic Platform Journal of Engineering and Science, 2013; (1(1): 39-41.
- Uçar C, Özerbaş MA. Mesleki Ve Teknik Eğitimin Dünyadaki Ve Türkiye'deki Konumu, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 2013; 2(2): 242-253.
- Uçkun G, Demir B, Yüksel A, Tosun A. Bologna Sürecindeki MYO'larda Öğrenci Merkezli Eğitim Öğrenci Görüşleri, 3. Uluslararası Meslek Yüksekokulları Sempozyumu, Ardahan, Ekim 2013.
- Ünver HM, Yaylı H, Ceylan H. Taşra Meslek Yüksekokullarının Sorunları ve Çözüm Önerileri. 1.Uluslararası 5.Ulusal Meslek Yüksekokulları Sempozyumu, Konya, 2009 Mayıs.
- Kayır Ö, Kılıç H. İstanbul Ticaret Odası Raporu Meslek Yüksek Okulları Araştırması, Maya Basın Yayın Matbaacılık, İstanbul, 2008; Yayın No: 2008-29.
- Tonbul Y. Öğretim Üyelerinin Performansının Değerlendirilmesine İlişkin Öğretim Üyesi ve Öğrenci Görüşleri, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 2008;56: 633-662.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. Türkiye Büyük Millet Meclisi Onuncu Kalkınma Planının (2014 - 2018) Türkiye

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına Sunulduğuna Dair Başbakanlık Tezkeresi İle Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/1238), 2013.
<https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss476.pdf>.

Yükseköğretim Kurumu, Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. Eğitim Birimlerine Göre Öğrenci ve Öğretim Elemanları Sayıları, 2014–2015.
https://istatistik.yok.gov.tr/yuksekogretimIstatistikleri/2015/2015_T3_v2.pdf

Eğiticilerin Eğitimi Kursunun Kapanışı Yapıldı, 21 Kasım 2017. Erişim adresi:
<http://www.omu.edu.tr/haberler/egiticilerin-egitimi-kursu>.

Karadeniz Teknik Üniversitesi (t.y). Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Eğitici Eğitimleri Yönergesi. Erişim adresi: http://www.ktu.edu.tr/dosyalar/17_00_00_6f513.pdf

Bölüm hocalarımız eğiticinin eğitimi programına katıldı, 21 Kasım 2017. Erişim adresi:
<http://insm.tf.duzce.edu.tr/416-duyurus-bolum-hocalarimiz-egiticinin-egitimi-programi%E2%80%99na-katildi>